

lépesői és az ég fodros felhői közt nagy távol, mely enyhe és meleg. A művészi, a szép finom érzéke nyilvánul mindenütt.

Mikor Munkácsy megfestette első nagy képét, a „Siralomházat”, ki gondolta volna, hogy ugyanaz az eset, mely később is az élet dráma, a szegénység, az elhagyatottság, a földi szenvedések bajait kereste elő előszerttel, még allegorikai alakokat fog festeni, és fénylő világos színekkel áraszt derűt, emelkedett hangulatot, s a föld nehéz bajaitól a dicsőség glóriájához fordul.

Új festménye is emelkedő szárnyalásban látta Munkácsy szellemét. Fejlődésének ez ismét új korszaka. Néki a Műzsák kedvezéséből több győzelmes korszak jutott. Azokból egy is elég volna a maradandó névhez.

„A siralomház,” az „Éjjeli csatargók,” „A hazatérő férj” (a korhely ember, ki ittasan nyit nyomorult szobájába, családjához), „A tépészkészítők” (mely egy pupos ember megindító drámája, ki a szabadságharcban arra van kárhóztatva, hogy az asszonyokkal tépést foszson a hősök sebére) az élet sötét képei, sötét színekkel festve, mint a hollandi mestereké. „A zálogház” tárgyában még az élet bajaival nem szakít, de kidolgozásában már újabb oldalról tünteti föl Munkácsyt. A színekből többet használ, nemcsak az árny és világosság hatására törekszik, hanem a színezés elevenségére is. Ezentúl az életképek nagy stíljét kapja föl. „A falusi birkózó,” „Az újonczok” (egyetlen képe a már híres Munkácsynak a nemzeti muzeumban) magyar tárgyú képek, falusi alakokkal. Többek előtt úgy tűnt föl, mintha a művész képessége megállapodott volna. De csak készült és forrongott. Jött még három genre-kép „Látogatás egy fiatal nőnél” (egy fiatal anyánál, ki most kelt fel a gyermekágyból és kicsinye mellett a boldog öröm veszi körül), „A két család” (ismét családi idyll) és a „Műteremben” (Munkácsy saját maga és neje) mind a három a finom izlésű, nagyvilági művész, ki színei ragyogásával rajtja le a vádat, hogy sötét képeket szeret festeni. Kivált a „Műteremben” lepelt meg mindenkit, keresetlen egyszerűségével, nagy nyugalommal, bensőségével és tündöklő színeivel. Az újabb genre-festészet legelőkelőbb darabjai lettek. De a másik kettő is az utánzóknak egész seregét hívta föl, úgy hogy az ódon butor-zatu elegáns termek őrü társaságaival lépten-nyomon találkozunk, kivált a németeknél.

A történeti genre-festészetben „Milton” (a mint a vak költő leányainak az „Elveszett paradicsom” költeményét tollba mondja) volt az első. A párisi világiállításon a nemzetközi verseny legnagyobb díjával tüntették ki. Munkácsy ezzel a képpel a legkitünőbb történeti festők sorába jutott. Nem régészeti és historiai apparatussal hódított, hanem a mély érzéssel, mely alakjait áthatja, mely a vak költő homlokán ragyogtatja az elme hatalmát. Mily egyszerű tárgy, de mily nagy értelem: a vak költő, ki egyik családi körében iratja le gondolatait, a mik hódító esatáknál nagyobb diadalaivá válnak.

„Krisztus Pilátus előtt” még nagyobbra emeli Munkácsyt. Bámulják forrongó indulatát, melylyel szemléltetve teszi a „feszítsd meg” kiáltásba törő nép vak dühét; az isteni nyugalmat, mely Krisztust vértanuját, a „Golgotha” folytatja a fényes sorozatot, s a keresztrefeszített Krisztus környezetében hirdeti az új eszme és vallás győzelmét. Mindenki emlékezik, hogy e két festmény mily hatást tett, a hol csak látták.

Következett „Mozart halála”, újabb megragadó alkotása a mély eszmékből táplálkozó tehetségnek, ki mindig oly meggyőző, oly maghatón és üde eredetiséggel képes kifejezni magát. Közben kisebb képeket festett, azok is mes-

terművek. Legkitünőbb köztük a „Párbaj”, melyen a kitünő művész teljes ereje ép úgy megvan, mint nagyobb kompozícióin. A sötét színek ezen ismét megjelentek, de a színek melegsége és gazdagsága is ott van.

A bécsi műtörténelmi muzeum mennyezeti képe meglepően egészíti ki Munkácsy műveinek sorozatát, eredetiségének megkapó sajátosságát, gondolatainak tágas körét, melyből mindig gazdag eszmei tartalommal, poétikus felfogással lép ki, s mint önálló mester jár elől, ki se művészi tradíciókhoz, se a felfogások megszokottságához nem köti magát, hanem eszmélkedik és alkot függetlenül.

Vajha e fényes pályát, mely egyre emelkedik, hazájában is őrizhetné oly emléket, mint őrzni fogja Bécsben. Az akadémia termének falai még részben üresek. A budai Mátyás-templom is várja a festészet ékítéseit. Az új országház palotája most épül. Van még sok köztintézetünk, melyek a képzőművészet ékítéseit nem nélkülözhetik. Remélni is lehet, hogy legalább egy ezek közül itthon is hirdetni fogja Munkácsy Mihály művészetét.

KRISZTUS.

Mint rab madár az ünt, fakó kalitban,
Búsongok szűk szobámba' szótlanul.
Fáradva küzdtem és küzködvé vívtam,
Repülni vágytam fent — erőmbe' biztam! —
És im' négy fal magába zárt rabul.
A sok csalódást, szenvedésemet
Ki nem kiáltom a világ fulébe —
Csak egy tanum van: nyoszolyám felett
Az Üdvözítő márványszobra, képe.

Mikor az est némán a földre lebben,
S a nyugalom remegve néz tanyát:
Mintha bokorban a madárka rebben,
Valami érzés redlül meg szívemben,
Fájón, halkan zokogva járja át...
Sorsommal én hiába perelek,
Meddő panasz! Nincs, nincs, a ki megértse —
Csak ő hallgatja: nyoszolyám felett
Az Üdvözítő márványszobra, képe.

Feléje fordulok hangos panaszszal:
Barát, testvér, mindenki elhagyott!
A bujdosásban senki sem marasztal,
Nem jönnek hozzám balsamos vigaszszal,
Pedig beteg, nagyon beteg vagyok.
Süvöltve zúgnak a zordon szelek,
Reményim fája meg töből kitépve...
Oly részvevőn néz nyoszolyám felett
Az Üdvözítő márványszobra, képe.

Az elhagyottság fája, bevalom újra,
S szívem, szívem az olyan keserű...
Villámokat rejt a felhő börtöje —
Ha egyszer a cikázó fény kigyúlna...?
— Oh, nem kell így, ily áron a derű!
Botor harag, gyűlölség, el veled!
Ne hindsd a mételet szívem belsejébe...
Oly szigorin néz nyoszolyám felett
Az Üdvözítő márványszobra, képe.

Legyen erényem türés és bocsánat,
Habár szenvedtem is méltatlanul.
Szilaj vihar ha tépi is az ágat,
Tavasra vár és új, szebb lombja támad —
... Boldog, ki a természettől tanul!
Jövel, jövel te rég várt kikelet,
Szívembe szállj, zimankós tél helyébe...
Oly biztatón néz nyoszolyám felett
Az Üdvözítő márványszobra, képe.

Mint a szabad madár a lombos ágon
Mikor csicsergve ide-oda száll:
Jókedvűn boldogan élném világom.
Tovis se fájna, csak legyen virágom —
Vidám kedély, — te legszebb rózsaszál!
S te bánatos lant, hogy mi lesz veled?
Új hírokat kapsz, régiért cserébe...
Mosolygva néz rám nyoszolyám felett
Az Üdvözítő márványszobra, képe.

HÓDOSI LAJOS.

A KEMÉNYSZIVŰ.

Elbeszélés.
Irta
GYARMATHY ZSIGÁNÉ.
(Végo.)
VI.

Néhány nap mulva az özvegy ismét elment lányát látogatni, újból arról akart beszélni, hogy gondolja jól meg a sorát, mert nem lesz boldog élete azzal a legénnyel, a kinek olyan rossz szándéka volt az áldott koronás fával. A leány újból félbeszakította anyját és nyugodt mosolyal erősítette, hogy jobb szívű legény nincsen a világon, ezt ő bizonyosan tudja, így hát hozzá is fog menni.

— Hát, édes gyermekem, ha úgy van elrendelve, én semmit sem tehetek ellene; de egy nagy kéréssem lenne hozzád, nem tudom, megteszed-e?

— Mindent megteszek édes anyám, csak azt nem, hogy Andrist elhagyjam.

— Nem kívánom, hogy Andrist elhagyd, csak arra kérlek, hogy szolgálj még egy esztendeig. Látod, a kis házikónk fedele olyan már, mint a rosta, szolgálj csak addig, míg befedtetjük, hogy ne csorogjon a víz a nyakunkba. Ha igazán szeret Andris, ennyi időt szívesen elvár. Édes apád — az isten nyugtassa meg, — három álló esztendeig várakozna reám, mivelhogy nem akartak addig odaadni, míg a nénédnek is szerencsése nem akad. Úgy tartották, hogy nem jó a baglyát alulról kezdeni meg. De hát ő keme igáz szívű szeretett és szívesen várt...
— Andris is igaz szívű szeret, — szölt közbe Kata és elgondolkodott, — hiába volt minden eddigi keresetem, ha most elengedem, hogy nyakukba roskadjon a ház... ezt meg kell értenie Andrisnak is, és meg is fogja érteni az ő áldott szíve.

— Édes anyám egy esztendő nem is olyan sok, hiszen ez is csak úgy elrepült, mint egy szép nap... Andris jó szívű elvár annyit, meglátja, édes anyám, hogy elvár...
— Bizony jó lélek vagy te, kis Kata és ugyancsak nem vala igaz a nénédnek, mikor keményszívűnek nevezett...
— Hát annak nevezett? kérdi a kis leány erős megdöbbenéssel.

— No hát nem huzható fel boldogtalan feje a piros csizmát az ünnepen, mivelhogy nem szelgetted meg s ezért nagy bűnnek adta magát s a mit elkeseredésében mond az ember, az soha sem igazságos.

— De mégis anyámasszony, hogy mondhatá Erzsók néne, hogy én keményszívű vagyok, ugyancsak, hogy mondhatá azt?

Még soká maradt az anya leányánál és együtt szeretettel elbeszéltek mindent, kitervelték, hogy lesz később s nyugodtan búcsúztak el egymástól. De mikor Kata magára maradt, az a szó, hogy ő keményszívű, mégis csak nehezére esett, épen a nyomoréktól, a ki mindig elsőbb volt előtte, mint saját maga. És a mint e felett tépelődött, egyszerre csak kezd igazat adni a nyomoréknak. Hiszen mégis csak keményszívűség volt az, hogy az a szerencsétlen, a kinek nincsen a világon semmi gyönyörűsége, ő miatta fel nem huzható a piros csizmát! Az életben először volt elégületlen önmagával, s talán hogy ettől kezdve fordult el tőle a boldogság, azért hitte utolsó napjág, hogy a jó isten az ő keményszívűségét bünteti.

Másnap hetivásár volt, Andris azzal az ujsággal állított be hozzá, hogy édes anyja — a falu hétfejú sárkánya — nem éri meg a reggelt, olyan rosszul van.

Kata szelid részvétellel tekintett rá s azon gondolkodott, hogy vajon szóljon-e a házasság elnapolásáról. A legény észre vette.

— Kis Kata, te mondani akarsz valamit, csak ki vele, mert sietek.

— Akartam mondani valamit Andris, de most még sem mondok meg... ne szomorítsam akkor, mikor ugys bánat nyomja a szívét édes anyja betegsége miatt.

Ennyi épen elég volt a nyakas legénynek, hogy ne engedjen és kiereszkolja, a mit gyöngédségből most nem hozott volna elő a leány. Mikor elmondta a dolgot, Andris nagyon kelletlenül vette és nem volt hajlandó tovább várni.

— Látja, Andris, — mond a leány szelid, szép tekintetű a legényre függeszte, — én elvárnék kedért akár tíz esztendőt, s ha igazán szeret, ked is kivárja már ezt az egy esztendőt.

— Soha sem hittem, Kata, hogy te ilyen keményszívű vagy... úgy gondoltam, hogy soha sem lesz más kívánságod, mint az enyém... a tekinteted olyan jámbor s az elhatározásod mégis milyen kemény!...

Mig ingerülten ezeket mondta, egy férfi közeledett feléjük s meglátszott rajta, hogy sokat ad arra a hirre, a mit mindjárt közölni fog:

— Mindenfelé keresélek, mint a tűt, míg a végén erre igazítanak... hát Andris öcsém meghala édes anyád, s apád-urad azt izeni, hogy a sulykok árából szemfedőt végy, így hát menjünk a boltba, több szem többet lát.

Az a hideg szó, hogy: halál, végig borzogatta a legényt is, és megdöbbenve állt szó nélkül.

— Szegény Andris, — mondja Kata igaz részvétellel, — nagyon sajnálom... adjon a jó isten vigasztalást!

— Köszönöm, Isten áldjon meg, Kata! Kezet fogtak és a legény gyorsan távozott.

Nyomban a temetés után a Bori anyja így szólt Andrisnak.

— Isten nyugtassa meg édes anyádasszonyt, de hamar elköltöze, s ha a te szívedben is még mindig van hajlandóság a lányom iránt, most már nincsen kifogásom ellene.

Andris kissé elgondolkodott és úgy találta, hogy ha veszi az ember, így meg a legjobban eligazodott minden, — már tekintve a kórtefa átkos sorát, mert ha Kata a kórtefával, vagy Bori a kicsi fényes szemével állnának választásra, akkor bizony nehezen tudna eligazodni, de így könnyű a választás. És a legnagyobb lelki nyugalommal izente meg Katának, hogy ha nem akart a kedvetét sietni, úgy hát maradjon is veszteg, mert ő Varga Borit veszi feleségül, az megy akárme-lyik pillanatban s így még hirtetést sem fognak várni, összekelnek pár hét alatt, mert most már tüstént asszony kell a házhoz. És ezt az üzenetet valóban teljesítette a hetyke legény s talán a himes sulykai is gondoltak annyit, mint ő, arra, hogy vajon mit érez a szegény leány egy ilyen hirre.

VII.

A kis Katát, mintha felülről egy erős ütés érte volna, olyan összezuzódást érzett, külsőleg, belsőleg. Hát hogy történhetett ez? Hiszen ha Andris hozzá jó és elmondja az állapotát, hogy anyja halála miatt gyorsan kell a házhoz az asszony, ő sem lett volna olyan keményszívű, hogy ne hajoljon.

Miért nem jött, miért nem beszélt el az állapotát? Hogy tudott vele ilyet cselekedni? Aztán nagyon szomorú napok következtek ez után: olyan napok, mikor a szívnek nagy szüksége van a tiszta vallásosságra. A szegény leány szelid természete megadásával magába fojtva, türe szenvedését és ha néha mégis valamelyik gyermek sirva találta s e miatt faggatni kezdte, mindig ezt vallotta:

— Minden bajom a keményszívűségemből erede, azért lelkeim, maguk ne legyenek soha, soha keményszívűek.

És hosszú, kínos éjjeleken gyöttrődött azzal,

hogy attól a pillanattól kezdődött az ő szerencsétlensége, midőn először mutatott keményszívűsége; keményszívű volt előbb a szegény nyomorékhoz, azután Andrishoz! Mikor a nap süttött, s áldó hatása az érzelmekekre egészségesen hatott, akkor nem érezte magát nagyon hibásnak és nyugodtan türe bánatát, de az éjjelek kínjai nagyon nehezek voltak. Egyszer aztán kezdte valami érdekelni. Az a család, a kinek előbb szolgált s a kik hozzá nagyon rosszak voltak, nyomorra jutott. Férj és feleség elhaltak s a két gyermek minden rokon és vagyon nélkül az utcán maradt s ha egyik-másik helyet is adott nekik, de rövid időn túladat rajtuk, nem szerette senki a boldogtalan két csunya gyermeket. Mikor ennek nyomára jött Kata, ismét kezdett egy parányit érdeklődni az élet iránt. Szegény boldogtalanokat el nem hagyhatja, mikor csak meglátja ő tudja, hogy milyen jó dolguk volt azoknak, mint kényeztette az édes anyjuk; hány ütleget kapott érte, ha néha megtörtént, hogy meztőláb léptek a földre, vagy felső ruha nélkül futottak ki, s én istenem, most hogy járnak a hidegbe! Na már olyan keményszívű még én sem vagyok, hogy ezt el tudjam nézni! És ezentúl a mit édes anyjától és a nyomoréktól meg tudott takarítani, mind a két árvára költötte, mert tőle, a ki tudja, hogy milyen állapotban voltak azok kicsi korukban, bűn lenne, hogy elnézze azt a nagy nyomorúságot.

Aztán pártára úgy sem gyűjt már, mert soha sem lesz az, hogy ő a pap előtt álljon és a templom ablakán át a napsugár az ő pártáján megtörjön.

Egészen szívére vette a két elzüllött gyermek sorsát s addig zaklatta gazdáját és asszonyát, a míg a leányt betétette az árvaházba, a fiút pedig egy kereskedésbe. De a fiu megromlott kölyök volt, mindenünnen kicsapták s így a szegény leány annyit aggodott és költött a rossz kölyökre, hogy egészen megjött az életkedve.

Hanem midőn pár év mulva egy jótékony himlő megszabadította a korhely fiutól s ezután rövid időn édes anyja is meghalt, egyszerre csak ellankadt; hiába élesztgette önmagát, nem ért semmit: bágyadtnak, fáradtnak érezte magát, különben nincsen is neki több dolga ezen a földön s ettől kezdve mind gyöngébb lett, arezán pedig a rózsák mind élénkebbek. A doktor egy napon így szólt a Kata asszonyához:

— Jó lenne ezt a szegény leányt haza szállítani, nagyon előhaladt már a mellbaja.

— Kata — szölt asszonya, — szándékom van épen a te faludon átutazni, nem akarnál-e haza menni addig, míg én is visszatérek? Szívesen elviszlek.

A leány kapott az ajánlaton, mert a mint mondta, már régen gondolt arra, hogy az ő réjük csorgója nagyon enyhítene baján, tehát egyenesen vigye őt asszonya a rétre, majd onnan haza megy maga is.

Épen olyan gyönyörű áprilisi nap volt, mint tiz évvel ezelőtt, midőn a kis leány búcsút vett ettől a helytől: a Rákóczi-fa úgy tele van fehér szirmokkal s a lég pacsirtadallal. De ma nem szántanak, mert vasárnap van, hanem az átelleni temetőben sírtásnak, csak ennyi mozgás van a határon.

Vajon kit temetnek? gondolja Kata, aztán fáradtan dől a virágos fa alá. Az én utam is már csak egy lépés odáig... azután majd együtt leszünk édes apám, édes anyám s úgy várjuk magunkhoz a szegény nyomorékot... de vajon kit is temetnek? Ugy ösztönözte valami, hogy asszonyától is megkérdeje, az asszony visszament kocsiháza s megtudakozta a kocsiástól:

— Az Andris feleségét temetik: három kis árvája maradt szegénynek, a kisebb még csak pár napos...

— Szegény kis gyermek! sóhajtott a beteg leány. Asszonya pedig azt mondta, hogy hoz egy kancsó vizet abból a kedves csorgóból és elhívta magával a gyermekeket is.

Az Andris feleségét temetik?... Feje felett énekelve szállt a pacsirta és eltűnt a fehér habos kékségben: ott azon felül vannak az ő szülői és várnak rá... nem, ő még nem megy... s úgy érezte, hogy egyszerre csak új szálak fűzik az élethez... hiszen ő nagyon, nagyon szereti a gyermekeket, mindig szerette... szegény kis árvák... vajon ha úgy szíve szerint ápolná őket, most is azt mondaná az apjuk, hogy ő keményszívű? Nem, bizonyosan nem mondaná...

Asszonya a jéghideg vízzel, a gyermekek ibolyával, primulával megérkeztek. A beteg leány mohón ivott és azt mondta, hogy az áldott víz egészen meggyógyította, érzi, hogy vége minden betegségének, de hát ezt jól is rendelte így az isten, mert ő nagyon-nagyon szereti a gyermekeket. Arezán különös fény gyult ki, míg tekintetét valami leheletszerű pára fedte. Asszonyára nézett:

— Ugy-e bár, hogy nagyon szeretem a gyermekeket? ezt megtudhatja akárki... és úgy érzem, hogy most nagyon-nagyon boldog vagyok, bizony igaz az, hogy minden úgy van jól, a hogy van... hálát adok az én jó istenemnek, hogy mikor már-már elfogyott minden reményem, akkor tett boldoggá... mert hogy boldog leszek, azt már világosan érzem.

Temetésre szólaltak a harangok, Kata imádságra kulesolta kezét s azután azt mondta, hogy most már teljesen meg van gyógyulva, csak egy kissé álmos, szunyókál pár perczig, s azután haza megy. Mosolygott, hátradől a virágokra s elaludt örökre.

Tiz év előtt fájo szívvel búcsúzott el e bájos helytől s most, midőn végigjártotta egyszerű regényét, boldog remények között hunyta örök álmora szelid kék szemeit.

Mikor az ürnő elhajatott a Katáék háza előtt s meglátta a nyomorékot kövéren, pirosan, piros csizmába, piros szalagos kötényvel, egyszerre csak erős keserűséget érzett s haragra gyult, a nevető arc és cifra ruha láttára; erős hangon kiáltott oda:

— Hallod-e, Erzsók! a hugod, a keményszívű kis Kata, ott fekszik a nagy fátok alatt meghalva.

És a kerekék zörgése nem nyomhatta el azt a hangos fajveszeklést, melylyel a nyomorék nyomban felverte a falut.

— Hát csak sirj! — mondta halkan az ürnő, töled igazán megérdemli, hogy sirasd.

FRANCZIA FORRADALMI EMIGRÁCIÓ MAGYARORSZÁGON 1794-BEN.

A történeti buvárlat feladata nem szorítkozhatik csupán arra, hogy a nemzetelre döntőleg kiható események rugóit világítsa meg; érdekes és tanulságos tárgya marad mindenkor azoknak a visszahatásoknak rajza is, melyeket egy-egy távolabbi összefüggésben álló nagy világesemény az eszmék és benyomások kölcsönhatása alatt szűkebb körökben kifejt. A francia forradalom is messze vetette hullámain; kiüldözött emigránsok járták be Európa minden udvarát, s hatoltak el egész az Indiáig, részt vevé mindenütt a diplomácia celszövényeiben s ezer kétes kaland közt hurezolva meg az ősi nevet. *Saint-Aulaire* egy bolgár hospodár uradalmi kormányzója lesz; *Lignières* lovag Oroszországba vetődik s ott halálosan beleszeret *Mensikov* hercegnőbe, a *Frimont* bárók az osztrák hadseregbe lépnek s magas katonai tisztséget öröklenek át főúról-főúrra.

Természetesen Magyarországon is megfordul nem egy emigráns, s itt-ott érdekes epizódoknak válnak központjaivá. Egy magyar főúr, *Eszterházy gróf*, mint *Artois* gróf legbizalmasabb embere játszik politikai szerepet Szent-Pétervárt Katalin csárnó mellett, mindaddig, míg Pál csárnál teljesen kegyvesztetté nem válik. Magyarországon üti fel sátorfáját *Polignac* herceg, kimerülve a bécsi rendőrség elleni harcban, míg egy előkelő nemes családból való hölgy, *De Fléville* Margit, *Tokajban* cselédnek áll be egy lenygel grófnéhoz s rövid idő múlva tökéletesen nyoma vész, dacára a francia követség által megindított későbbi hivatalos nyomozásoknak.

De a forradalom-kori francia-magyar érintkezések legérdekesebb emléke az a tömeges kivándorlás, melyre a *cherquemontti* (Doubs megyei) katolikus lakosokszánták el magukat, hogy a szabad Magyarországon teremtsenek második hazát maguknak a helyett, a melynek elhagyására a politikai és vallási üldözés kényszerítette.

1794. év elején történt, hogy egy több földművelő családból álló emigráció, mely ideiglenesen *Konstanzban* telepedett le, azzal a kérelemmel fordult az akkor a bécsi udvarnál tartózkodó nancy-i püspökhöz, hogy eszközölje ki a császárnál Magyarországra való telepítésüket, oly feltétel alatt, hogy 2—300 francia emigránsot vihessenek magukkal, hogy három évi adó-elengedésben részesüljenek, földesuraságtól ne függjenek, és akkor térhessenek vissza Franciaországba, a mikor nekik tetszik. A kérvényező kolónia kilencz nagy számú családból állott: *Millot, Mougin, Maillot, Richard, Faivre*, stb., kiket alighanem Magyarország természeti gazdagságának híre csábított, hol eredeti foglalkozásuknak megfelelőbb tért reméltek találni, mint Svájc havasai közt.

Az udvar felelete nem soká várattott magára. A császár a kérvényezők minden óhaját teljesíteni ígerte, amaz egy kivétellel, hogy 2—300 francia emigránsot vihessenek magukkal. Az engedélyt csupán kilencz család számára adta meg, de mivel a családtagok száma nem volt korlátozva, annyi idegent lehetett közejük venni, a hányat akartak. Különben is az eredetileg összeállt kilencz családból később hat, a hosszú út visszontagságaitól elrettenve, visszalépett, s ezeket is most idegenekkel lehetett helyettesi-

teni, úgy, hogy mindössze hét család volt az, a mely az 1794. év őszén útra kelt, hogy betelepítse az Al-Duna vidékén rendelkezésükre adandó földeket.

Érzékeny búcsúzás közt és buzgó fohászsal indultak neki a nagy útnak, melyet nem minden baleset nélkül és sok nélkülözés közt hagytak hátra, hogy *Ulmban* hajóra szállva vizen folytassák *Linzen* át egész *Bécsig*. Bécsben a császár az emigráció vezetőjét, *Mougin*t, maga elé hívatta s kijelentette, hogy örömmel kész az egész kolóniát magánkihallgatáson fogadni. De a jámbor ember nem akart visszaélni az ural-

móniázásoknak. Két termen keresztül haladva, az uralkodó lakosztályához értek, hol tiz szolgálattévő testőr várta a parancsot, s értésére adták a küldöttségnek, hogy mielőtt a császárnál időző tiszt kijön, azonnal beléphetnek. Az alkalom nem soká várattott magára, s egy pillanattal szemtől-szembe állottak egymással a császár, kinek szerencsétlen nagynője áldozatul esett a népszenvédelem mindent felforgató viharának, s maga a nép, melynek körében a büszke Habsburg-Lotharingi dynastia egy tagja a megaláztatás és a vértanuság kettős martyr-koszoruját viselte.

Történeti pillanat volt ez. Nem azok az idők voltak már, a mikor a hideg és számító politikus *II. Leopold* vállalt vonva mondta a franciaországi eseményekre: *«Van ugyan nővérem Franciaországban, de Franciaország végre is nem nővérem»*. Az udvar hangulata lényeges változásra ment át a királyi család kivégzése óta. *Francia embernek nem volt szabad lábát Bécsbe tennie, sőt még francziául beszélni is a legszigorubb büntetés terhe alatt tiltva volt.*

Ferencz császár atyaijósággal fogadta az emigránsokat, s több ízben ismételte: *«Jól lesz dolguk odalenn, nem fogok elfeledkezni róluk, lesz rá gondom.»* A küldöttség hosszasan maradt együtt a jószívű uralkodóval s a rokonszenv számos jele által mélyen meg hatva távoztak.

És a császár ígéretei nem is maradtak üres szavak. Rendelet rendelet ért, hogy a menekültek rendeltetési helyökre való szállítása minden lehető kényelemmel történjék meg, hogy a hatóságok gondoskodjanak fuvarról, ingyenes elszállásolárról. Egy tiszt adatott kíséretül

melléjük, aki mindenben szolgálatukra legyen, s ekkép, utlevéllel ellátva, gőzhajón elhagyták Bécsot, hogy *Pozsonyon, Pesten* át hajózva *Péterváradnál* ismét szárazra keljenek.

Péterváradtól fogva már minden állomásnál tiz előfogott várt készen egy előre küldött altiszt intézkedései folytán. Így értek be *Temesvárra*, hol egy napot töltöttek, s hol a fogadásukra megjelent hatóság útján értesültek, hogy a császár parancsából tizenkét eke dolgozik már a nekik szánt földeken. Másnap tiz új kocsi szállította be a jövevényeket megtelepedésük helyére, *Bakovárra*.

1794 november 11-dike volt. Tizenhárom hónapba került, míg a boldogtalan hazátlanok Ro-

binsoniádja véget ért, attól fogva, hogy lábukat kitették Franciaország földjéről. És a magyar vendégszeretet itt sem tagadta meg magát a politikai áldozatokkal való rokonszenvben. Mindjárt első éjjel a lakosoknál találtak elszállásolást; másnap az előljáróság egy hétre való kényeret és egy óra való fát és gabonát osztatott szét közöttük, s a fűtőanyag kiosztását hónapról-hónapra, egész tavaszig, a gabona-kiosztást pedig

Talán egy részük maig is fennáll e szerény kis parasztházaknak, melyek a távol hazából elszakadt menekülteknek szolgáltak otthonul. Nádfődeles, agyagból épült, igénytelen kunyhók ezek, többnyire három szobával, konyha és istállóval, csinosan kifestett, muskátli-cserepekkel telerakott kis ablakuk a nyilegyenes utczára néz, míg a tágas udvaron tipegő majorság szédegeti a hulladékot s tulnan mögötte, a messze

tak a munkához, mindjárt az első télen *Charles Mougin* megkapta a veszedelmes lázt, mely öt álló hónapig gyötörte. Kevéssel rá neje is kétszer egymásután állotta ki az ismeretlen kórt s attól kezdve a család egyetlen tagja sem lön megkímélve. De még a többi családoknak is majd mindeniknek volt betege, rövid időn kilenczen haltak bele, köztök *Mougin* abbé s egy családfe, *Charles Mougin* sógora, *Hugó József*. Ott por-

MUNKÁCSY NEULLYI MŰTERMÉBEN, A MINT ÚJ NAGY KÉPÉN DOLGOZIK.

Pataky László rajza.

MUNKÁCSY MIHÁLY MENNYEZETI KÉPE A BÉCSI MŰTÖRTÉNELMI MUZEUM SZÁMÁRA.

A Munkácsy által a «Vasárnapi Ujság» részére átadott fénykép után.

szintén szabályos időközökben ismételte egész aratásig.

Nyomban a megérkezés után kezdetét vette a földek és telkek kiosztása is a megtelepülők közt. A reparticiót a kolónia maga teljesítette az egyes családok fontosságához mért arányban. De még a legkisebb rész is nagyobb volt, mint a mekkorát vártak: egyik család sem tudta a maga részét egész nagyságában értékesíteni. Az egyik *Mougin*nak (*Charles*) például két telek is jutott és föld annyi, a mennyi elég volt ötven darab lábas jóság eltartására. Csak a házak voltak némileg elhanyagolt állapotban, s addig is, míg a szükséges javításokat végrehajthatná rajtuk, fivérével, *Mougin Ignác*nál, vonta meg magát.

szántföldek felé elterülve terjedelmes szilvás vagy veteményes kert kerüli ki a tökéletes boldogság és megelégedés irigylendő képévé a kis gazdaságot. Még a bujdosó földönfutó is megnyugvást, békét találhatott ebben a környezetben.

Nem is háborgatta semmi más az emigránsok csendes idylljét itt a buja magyar alföld áldott síkságán, mely dúsán fizette a belevetett magvat, — mint a gyilkos láz irtó járványa, mely csakhamar kezdte megkövetelni áldozatait a messze hányódott nép soraiból. Alig, hogy kiosztották a szükséges gazdasági eszközöket és igás jóságot egymás közt, melyeket azon egyetlen feltétellel kaptak, hogy három év múlva sérletlen állapotban visszazolgáltassák, alig fog-

ladnak csontjaik a szerény falusi temetőben, idegen hant alatt, sirjaikról rég leleptatta az idő foga az egyetlen emlékeztető jelt, de a haza földje polgárjogot adott árnyaiknak a halálban.

Vajon milyen véleménynyel volt a lakosság nagyobb, miveltenebb zóme az idegen invázióról, mely nyelvöket nem értette, szokásaiban, viseletében egészen különbözött tőle, s mégis oly példátlan előzékenységekben részesült mindenütt, a merre megfordult? Bizonyosnak látszik, hogy a legkevesebben sejtették akkor az ősiség bántó körülvett Magyarországon, milyen korszakot alkotó események veszik lefolyásukat messze nyugaton, a Szajna partján. Legalább kevéssel a megtelepedés után, mikor *Mougin* abbé

Barbicané elnök és társa Kiszongóban a leg-
okoszenvesebb fogadtatásban részesült. Bali-
Bali szultán az imádással határos bámulatot
érzett a két hírneves és kiváló utas iránt, a kik
kilövétték magukat az ürbe, hogy eljuthassanak
a Hold körül létező régiókba. Ezenkívül rend-
kívüli rokonszenvvel viseltetett a királyságában
létesített rejtélyes mű intézőihez. Meg is ígérte
a két amerikaiak a legfőbb titoktartást
úgy a saját, mint a munkában részt vevő
alattvalói részéről. A gyártelepeken dolgozó sze-
recesnek közül egyetlenegnek se volt szabad
akár csak egy napra is elhagyni a helyét, a leg-
valogatottabb büntetések terhe alatt.

Ezért volt a művelet oly titokba burkolva, a
melybe Amerika és Európa legkőrmönfontabb
ügynökei se tudtak behatolni. És végre is a tit-
kot csak azért fedezhették fel, mert a szultán
kissé engedett a szigorból a munkák befejezése
után és mert mindenütt léteznek fecsegők, még
a negerek közt is. Így értesült Trust Richard W.,
a zanzibári konzul, arról, a mi a Kilimandzaro
környékén történt. De szeptember 13-ikán már

tek el, a mely anyagokra szükség volt, a meli-
melonit gyártásához.

Barbicané elnök és Nicholl százados semmi-
féle személyzetet se vittek magukkal, a teljesen
megbízható tiz munkavezetőn kívül. Ezek voltak
igazgatók a tizezer szerezcent, a kiket Bali-
Bali rendelkezésükre bocsátott és a kiknek fel-
adatuk volt a szörnyeteg ágyút és a nem ke-
vésebb szörnyeteg löveget gyártani. (Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* Garibaldi hamvait Caprera szigetéről valószí-
nűleg Rómába fogják szállítani, mivel az olasz
kormány erődítési vonalainak terjesztése végett
Caprera szigetét is erődíti akarja változtatni.

* A népszámlálást az Egyesült-államokban ju-
nius 2-án kezdték meg. Az egész országot 175 ke-
rületre osztották fel, s ebben 40,000 számláló oszt-
szt s gyűjt össze mintegy 20 millió ívet.

* Európa legmagasabb lakóhelye az a turista
menedékház lesz, melyet az olasz Alpes-klub 4000
méternél magasabb vidéken, a déli csúcsban állított
fel s a nemrég elhunyt olasz herceg tiszteletére

mennyiségben pusztítja ez a növény, úgyhogy körü-
lötve van a föld a kehelyből megemésztetlenül
kihullott lepkeszárnyakkal. Érdekes, hogy néha két
szomszédvirág egyesül a lepke megfogására és föl-
emésztésére. A növény különben nem válogat s a
lepkeken kívül legyeket, bogarakat is nagy mennyi-
ségben fogyaszt.

* A Taxus-fa mérges voltát már régóta ismerik,
mivel több szarvasmarha vesz el miatta évenként.
Most azonban kivil, hogy még a belőle készült bu-
torok is mérgesek. Nemrég egy francia városban
három káplán halt meg egymásután, kik a plébániá-
nak ily fából készült butorokkal megrakott szobájá-
ban laktak.

* A groenendali vasuti szerencsétlenségnél
meghalt és megsérült áldozatok családjainak a belga
államvasut 1.175,000 frank kártérítést fizetett, a mely
összeget a pénzügyminiszter előterjesztésére a ka-
mara külön szavazott meg.

* A pestis ragály rendszeren egyidejűleg fordul
elő az embereknek s állatoknak. Rómában 436-ban
és 176-ban Kr. e. egyszerre volt pestis az emberek
és állatok között. 1239-ben először a baromfiaknál
ütött ki, aztán az embereknek, 1300-ban Sevillában a
lovak ragályos betegségben szenvedtek, a következő
évtől a pestis s elterjedt kelet felé Magyar- és

MUNKÁCSY PÁRISI MŰTERME.

Pataky László rajza.

késő volt Barbicané elnököt veszélyes terveinek
megvalósításában megakadályozni.

Miért választották Barbicané és társai éppen a
Wamasai országot műveleteik színhelyül? Elő-
ször azért, mivel ezen ország legalkalmasabbnak
látszott előttük, fekvésénél fogva, Afrika e ke-
véssé ismert részén és távolágánál fogva az uta-
zók által rendszerint látogatottabb vidékektől.
A Kilimandzaro hegytömege továbbá a művel-
tő végrehajtásához megkívánható teljes szilárdság-
gal bírt. Végre az országban megvoltak mindazon
nyers anyagok, a melyekre szükség volt, és be-
szerzési módjuk is könnyűnek ígérkezett.

Barbicané elnök, néhány hónappal az Egye-
sült-államokból való elutazása előtt, megtudta a
már említett svéd utazótól, hogy a Kilimandzaro
hegyláncz tövében, ugyyszólván a talaj fel-
színén, nagy kiterjedésű vas-, kő- és szénre-
tegek léteznek. Nem kellett aknákat ásni, nem
kellett a rétegeket néhány ezer lábnyira a föld
kérgé alatt keresni. Csak le kellett hajolni, hogy
a vasat és széntet sokkal nagyobb mennyiségben
felszedjék, mintsem az előirányzott szükséglet
követelte. Ezenkívül a hegység térszomszédságá-
ban óriási széksó-nitrát és vaspyrit telepek terül-

Amadeus-kunyhónak nevezett el. A Szent-Bernát,
hegyi zárda csak 2472 méter magasban van és a me-
teorológiai állomás a Mezzogiorno csúcsán csak
2870 méternyi. Európán kívül azonban sok mag-
sabban fekvő lakóhelyet találhatunk. A harmincz
ezer lakosságú Potosi város Kolumbiában 4900
méter magasságban van s Tibetben a Thok-Jakon-
nes aranybányának mintegy hatezer munkása él
több mint ötezer méter magasságban a tenger színe
fölött.

* A hét gyermekes apáknak a francia kormány
különös kedvezményeket biztosított. Ennek végre-
hajtása végett adatokat gyűjtöttek, melyekből kitűnt,
hogy Franciaországban 200,000 szülőnek van 7
vagy több gyermeke, 2 millióknak ellenben egy sínes,
2 1/2 millióknak van egy, 2,3 millióknak kettő, 1,5 mil-
liónak három, körülbelül egy millióknak négy,
550,000-nak öt és 300,000-nak 6 gyermeke.

* A Palesztinában lakó zsidók száma az utóbbi
5 év alatt rohamosan szaporodott. 1741-ben még
csak 8000 zsidó volt ott s 1883-ban is csak 20,000,
de 1888 végén már 70,000, azaz közel annyi, mint a
mennyit Budapest fővárosban a legutóbbi népszám-
lálás szerint összeolvastak.

* Lepkefogó növényeket talált Danzig környékén
egy német botanikus az ott nagy mennyiségben te-
nyésző *Drosera anglica* s más rokon fajoknál. Külö-
nösen a közönséges fehér káposztazöldöndéket nagy

Lengyelországig. 1710-ben hasonlóképp egész Közép-
Európában dühöngött a pestis. 1744-ben s 1757-ben
szintén egyszerre lépett fel a marhavész és a pestis
különböző alakokban. 1850-ben a marhavész Leng-
yelországban a kholera követte, mely innen dél
felé is messze elterjedt.

* A Theatrophone már nyilvánosan is működik
Párisban. A készülék minden nagyobb színházzal s
csarnokkal összeköttetésben áll s egy fél frankért bárki
öt perczen át hallgathat tetszése szerint bármely he-
lyen előadott darabot.

* A legkiterjedtebb telefonhálózat jelenleg Ber-
linben van, több mint 12,000 csatlakozással, holott
New-Yorkban is alig haladja meg a 10,000-ot. Ezen
a nagy hálózaton naponként mintegy 200,000 em-
ber használja a telefont.

* Hullaegető-kemence a művelt világban még
csak 39 van, legtöbb (23) Olaszországban, ezenkívül
van 10 Amerikában, továbbá egy-egy Németország-
ban, Angliában, Franciaországban, Svájcban, Dé-
niában és Svédországban. A hullaegetést újabban
1876-ban kezdték s eddig csak 1269-et égettek el,
magában Olaszországban 1177-et.

* A legrégebbi ismert bankjegy a szentpétervári
muzeumban van. Ezt az értékpapírt a kínai csá-
szári bank állította ki, s keletkezésének ideje az
1399-ik év Krisztus előtt.

MUNKÁCSY PÁRISI MŰTERMÉNEK LÉPCSŐHÁZA.

Pataky László rajza.

MUNKÁCSY MIHÁLYNÁL.

Látogatás a mester párisi műtermében.

A kik a most elmúlt télen, de még kora ta-
vaszszal is Munkácsy Mihályt Párisban fölkeres-
ték és avenue-de-villiersi lakásán nem kopog-
tattak hiába, azoknak vagy valami jóakarójuk
van a csillagzatok között, vagy olyan időben kel-
tek, a mikor — a példaszó révén — aranyat le-
het lenni.

Mert a mester csaknem mindennap reggel ki-
lenez óra felé kiment Neuilly-be, a párisi erődí-
téseken túl félóra járásnyira fekvő külvárosba, a
melynek fás, és nyaratszaka lombos, avenuei mű-
termek, nyaralók és lakóházak sorait osztják tet-
szetős csoportokba. Sokban hasonlatos e hely a
mi ligeti művésztelépünkhöz, vagy Münchennek
azon városzélei utcáihoz, a hol a magyar festők
szoktak csöndes munkálkodásra megvonulni.

Íde szölitott engem egy Párisban nem ritka
enyhe januári napon a mesternek meghívása.
«Ott vagyok reggeltől estig» — írta — «és min-
denkor szívesen fogom látni!»

Tudnivaló, hogy mit jelent a mesternél az :
ott vagyok reggeltől estig. Annyit: Lázás hévvel
dolgozom egy új remekben; figyelem rajta a reg-
geli ezüstviláglat, mely Paolo Veroneset lelke-
sítette, s ott vagyok, mikor a bucsuzó sugár Ti-
zián aranyát és Giorgione tüzet lehelő a for-
mákra és színekre . . .

«Neuilly, Boulevard du Chateau 38.» — ez
volt a czim.

A vasrács előtt habozva időztem és csendő
hiányában a kerítés vaspálcáit kezdtem kimélve
ütögetni. A szomszéd kertből egy fehér haju és
főkötőjű francia asszony figyelmeztetett, hogy
csak nyissak be bátran minden ajtón, mert a
«maitre Munkácsi» bizonynyal úgy belemélyed-
t a dologba, hogy aligha hallja meg az ilyen sze-
rény jelentkezéseket. Lám, ez a nő már tudta,
hogy a «maitre Munkácsi» dolgozik most abban
az atelierben, mely egyébiránt egy jeles francia

festőnek a tulajdona, a ki ba-
ráti szíveségből engedte át a
mesternek a kellő időre.

A kis kerten áthaladván,
megálltam a disz nélkül való,
természetes színű téglapü-
letnek alacsony ajtaja előtt,
a melyről jól sejtettem, hogy
egyenest a műterembe nyílik,
és az öreg asszony világos
tanácsa ellenére — őszintén
megvallom: nagy zavarban —
többszörösen bekopogtattam
rajta.

Mert hiszen a szellem nagy-
jaival egy vagyunk, mint a
felsőbb lényekkel. Mert esz-
ményi nagyságukat felfogni
nem bírjuk, körülveszszük
emblemákkal, földi ragyogás-
sal, tömjénfelbökkel — szó-
val belső nagyságukat szá-
munkra érhetőbb külső je-
lekre viszzük át. Ezért esik
meg csaknem mindenkin,
hogy a csak hírből vagy
alkotásaikból ismert nagy fé-
riaat magas természeteknek,
szépeknek, erőteljeseknek és
földi pompától környezetten
képzeli el. Gondoljunk tehet-
séges és fogékony lelkü pász-
torfiút; beszéljünk neki ki-
rályokról és lángelmékről;
mondjuk meg, hogy a király
koronát visel és kérdezzük
azután, hogyan képzele a láng-
szó . . .

de villiersi előkelő palotába, a hol a mester pá-
risi atelierje és lakása van s a kapunál az ezüst-
láncos concierge (kapus), a lépcsőházban két
frakkos inas fogad, s míg a karzatos lépcsőn
fölfele haladok, előttem egyikük siet bejelenteni,
s azután műterembe jutok, melynek üveges ol-
dalfalán a betóduló világosság derült tarkaság-
ban egyesíti a falak meleg színű kárpitjait, a fes-
tői mintázatu szőnyegeket és gobelineket, élénk
rajzu kínai legyezők, sötét patinás szobrok és
borongó lovagfegyverzetek rejtőznek zöld pálmá-
levelek és ciprusgalyak közé, arcomat lan-
gyos, illatos levegő simogatja és ott látom a mes-
tert széleselyes faragású tabouret-en ülve, köny-
nyedén odátámasztott vázlatok és képek köze-
pette: — akkor hangulatom ünnepek lesz,
de nem zavarba ejtő, mert hiszen így képzeltem
és képzelek vagy éppen láttam a mestert igen sokan.

De hogy így, szó és kopogtatás nélkül benyis-
sak ebbe a ridegen egyszerű neuillyi hajlékba, a
hol Munkácsy egy idő óta nagy képén dolgozik,
s szembe lássam magammal a mestert, az új
művet, melyről már előre susog a hír, lássam
forrásban a teremtő erőt, kitündöklőben a sze-
nek varázsát, bontakozóban az ihletett gondola-
tokat, és e lüktető, magnetikus levegőbe vigyek
be sárczipót, esernyőt, télikabátot, és ne menjem
előttem senki, csak a kellemetlen nedves lég-
áramlat, mely az ajtón fog becsapódni, egyszerre
zuzmarává hűtve a forró ihletet, mely odabenn
a levegőt párazza: — ettől a gondolatól kopo-
gott a szívem, én meg az ajtón.

Hanem csak be kellett nyitnom.

Egy spanyol ellenzőt elkerülve, ott állottam
az üvegfalakon beömlő erős sugárzás, atelieri
melegség és — rideg falaknak közepette. Semmi
disz, csak a festői zűrzavar, a melyben ölmö-
bozok, paletták, festőbotok, színes shawlok és
selyemfoslányok, deszkaemlények, egy sebtí-
ben elköltött déjeuner-re megerített asztal, szé-
kek és kifeszített vásznak keveredtek együvé.

RÉSZLET MUNKÁCSY PÁRISI MŰTERMÉBŐL. — PATAKY LÁSZLÓ RAJZA.

Hanem az óriás teremnek szemközti falát olyan kárpit borította, a melynekkel csak a velencei dogék tudták bevonnai a «Palazzo Ducale» oldalait. Óriás olajfestmény az, a bécsi műtörténelmi múzeum számára készült 100 négyzetméternyi plafond, a mely azóta átköltözött a Champs-Élyséesen megnyílt «Salon»-ba, csodálkozásra ragadván *Wolf Albertet*, a kitűnő műkritikust, véle a bírálók egész sorát s a párisi nagy közönséget.

A kép a maga egész pompájában ott volt előttem, de a mestert nem volt oly könnyű megtalálni. Csak mikor, mintegy vonzatva, a festmény felé közeledtem, s léptem alatt megcsendült a padlóba eresztett rézeszót, akkor láttam, hogy a mester megemeli szép, erősen öszbe vált fejét s nézhettem őt magát a lépcsőzetes faállványon, mely a képnek baloldalához volt támasztva, ott, a hol Paolo Veronese látszik, a mint karzatos álláson gyors ecsetelt és ihletessel veti vászonra elméje rohamos eszméit.

Valószínű, hogy a helyzet, melyben Munkácsy találtam, gondolatot és modellt adott a képen festetthez.

Közben a mester lejött a lépcsőn s fogadott. Arányos termetét sötétes kak ruha fődte, a mi jól illett fehér hajához és szakállához; homlokán még nem engedett ki a megfeszített gondolkodás redője s a szemüveg mögött, melynek két lencséje fölül egyenesre volt elvágyva, világos szemei erősen fényltek, bizonyos merevséggel a kitaró nézéstől.

Különös volt a hatás, mit a festmény távlata, elosztása és arányai tettek reám; emlékszem, hogy a Tizian «Assunta»-ja előtt hasonló érzés fogott el, s olvastam, hogy most a párisi «Salon» látogatói is e benyomással álltak Munkácsy képe előtt.

A mester nyomban észrevette töprengésemet. Elvezetett a terem jobb sarkába, egészen az ajtó közelébe és kis álló tükörbe mutatott, megigazítván azt előbb úgy, hogy a benne tükröződő festmény fenn a magasban s vízszintesen elfektetve látszott. Mert a színek symphoniája, az alakok és helyzetek elosztása a fénytani hatásra van számítva, melyet a festmény a magasból, letről fölfelé tekintve, mint mennyezet teszen majd a szemlélőre. Maga a mester munka közben mindegyre nézte a tükörből művét, s úgy tudom, hogy modelljei a terem baloldalát elfoglaló magas emelvényeken is állottak.

Ilyen távlatból nézve boltozatosan összeborul a tündöklő kupola, egyenesre hajlanak a színes márványoszlopok, bemélyednek a körülfutó erkélyek és a háttér páholya; biztosra ereszkedik Veronese visszafekvő állványa, szilárdan áll minden alak s nem nehezedik meredek lépcsőfokra a kópárkány mellett feljövő férfiu. Ekkor tűnik ki egész genialitásában és merészségében tehnikája e dóm szerű, loggiás és oszlopos csarnoknak, melynek boltíve alá Munkácsy Mihály az olasz renaissance művészetének dícsőségét — annak legnagyobb alakjaiban — festette meg.

Sokan dícsérték e csarnok dekoratív pompáját és derűjét, a kupola lendületét és a hajlások ritmikus egységét, de — tudtommal — egy dícséretlen sem világított át a gondolat, mely a festőt nyilván lelkesítette és melyet épenséggel tudatosnak kell föltennünk, látva a háttéri páholyban az olasz renaissance-stil nagymesterét, *Bramantet*, a mint az új Péter-templom tervét mutatja *II. Gyula pápának* s látva *Michelangelo Buonarrotit*, a mint kalapácsát a lépcsőpárkányra eresztí s mély gondolatba merül: kutatja talán az olasz templomépítéset ideálját, a kupola uralmát az épülettagok felett. Meltó így hinnünk, hogy ez arkhitektonikus remekben Munkácsy az olasz renaissance-styl apoteozisát

festette meg, valamint a többi szépművészeteké a többi tárgyban és személyben.

A történelmi s mégis jelképes csoportok közül legkiválóbb s Munkácsynak műtörténeli érzékét s festői erejét legjobban jellemzi a *páholy alatti részlet*: *Tizián*, a mint tanítványainak a női test szépségeit magyarázza. Ez a csoport egy magában is egész, eleven s minden ízében modern kép, magában rejtve egyuttal a renaissance virágkorának legélesebb vonását: a kutatást és vágyat a formák és főleg az emberi test tökéletességei után. *Taine* egy kötetben írta volna meg, a mit e csoportban Munkácsy festett, a mesterről, a ki örök és utólrhetetlen a női test szépségének felfogásában, a lüktető és lágy idomokban, a testszín átvilágításában, a melegt lehellő árnyékolásban. Hogy itt Munkácsynak is alkalma nyílik a tündöklő női test festésére («la chaire élatante de la femme» — a mint *Wolf Albert* mondja), az természetes és bizonyos teszt a szerencsés kézzel, melylyel a magyar mester a modern kívánalmakat a korhűséggel egybe tudja kapcsolni.

A már említett alakokhoz járul még a kép baloldalán lefelé haladó két alak: *Lionardo da Vinci* és *Raffaello Santi*; a nyílt kupolán aláereszkedő szimbolikus csoport: a *Dicsőség* és *Hir* amotettek kísérletében s néhány szemlélő alak a karzaton és a csarnokban. Mindezt eleven, meleg levegő és derűtlenség tölti be, világosság és kéklő ég sugárzik által a kupola nyílásán és mélyedésein, fénylővé tévén az amugy is élénk színhangulatot, mely csakugyan *Tiepolora*, a velencei iskola kései festőjére emlékeztet...

.. Sokáig álltam így, elmerülve a kép szemléletébe. A mester e közben le- s följárt az állványon, ecsetét itt is, ott is megvonta. Ha elgondolkozott, fejét kissé oldalt hajtotta, állát kezére támasztván olyképp, hogy mutatóujja ajkát is elfedte. Ily tartásában egy ízben, sokáig figyeltem a mestert. Mikor a festményre tekintettem újra, úgy tetszett, hogy a szemem káprázik: a fekvő nőalak megett ott láttam a mesternek jellemzetes, világos fejét, a mint melázva a kézre hajlik. De csak nem káprázás volt, de csak *ott van most is* a képen ez a *portrai*, a mi örömlünkre — a mesternek nagy aggodalmára.

«Attól tartok, hogy rossz néven fogják venni» mondta.

Azt már nagy szerénysége tiltotta hozzátenni: Hiszen ott van *Paolo Veronese* «Velence apotheozisá»-ban, *Baudry* a párisi nagy «Opéra» csarnokboltozatán, *Schnorr* a bajor királylak nibelungeni freskoeszében — mindenik azon a műreken, melyet maga festett.

GONDA DEZSÓ.

SÁROSY GYULA EMLÉKEZETE.

Az aradi Kölcsey-egyesület kebelében még 1884-ben fölmerült az eszme, hogy a megye jeleségeinek szülőházai emléktáblákkal jelöltesenek meg, s az eszme fölkaroltatván, kevéssel azután megvalósulni kezdett, hogy *Fábián Gábor* jeles írónak és a klasszikusok kitűnő műfordítójának születési háza díszes emléktáblával megjelöltetett.

Közelebb Sárosv Gyulának, a hánytvetett sorsu lelkes költőnek, az «Arany trombita» dalnokának borosi-sebesi szülőházát jelölték meg boros-sebesi andeszt-közből vésett szép emléktáblával, mely május 31-én lepleztetett le ünnepélyesen. Az ünnep nem kívánt országos irodalmi ünnep igényeivel lépni föl, az aradi irodalmi társaság és boros-sebesi rendezőség szűkebb körben, inkább családian akarta leróni kegyele adóját s mind a mellett élénk érdeklődés mellett folyi le. Engesztelő áldozat volt ez, egy közel harmincz év óta nyugvó dalnok emléké-

nek, a ki szavával és költeményeivel a nemes és szabad eszmék ápolására a maga idejében nagy hatást gyakorolt, lelkesített a szabadságharcz küzdelmeiben, szenvedett, bujdokolt az üldözés sötét idejében, miglen megtörtött egykor oly sugárzó lelke.

Ez ünnepély eszméje már évekkal ezelőtt megszületett. E helyett azonban egy album jött létre, melyet az emléktábla indítványozója, *Námenyi Lajos* szerkesztett s a mely a költő viszonytársaságos életét, annak egyes fázisai ismertetése mellett, annak irodalmi méltatását tartalmazta. Ez is szép emléke Sárosv szellemének; de a Kölcsey-egyesület ezzel nem elégedett meg s a fölvetett eszmét elejteni nem hagyva, az emléktáblát is elkészítette s mint említők, ünnepélyesen fölávata.

Az albumban a költő életére vonatkozó sok oly részlet van, melyek itt jutnak először a közönség tudomására. Azért, dacára annak, hogy Sárosv Gyula élete és irodalmi működése nem egyszer volt már e lap hasábjain ismertetve, — érdekesnek találjuk ez album nyomán rövid foglalásban előadni a jobb sorsra érdemes költő életének pályáját, melynél kevés élet volt viszonytársaságosabb és tragikusabb végzetű.

Sárosv Lajos, — ez volt keresztneve, — 1816 február 12-én Boros-Sebesen Aradmegyében született, hol atyja, *Lajos*, az uradalom főgazdatisztje, anyja *Halász Katalin* volt, a dabasi *Halász-családból*. Atyja csak 27 éves volt, midőn elhalt, árván hagyván akkor még csak másfél éves gyermekét. Édes anyja, a fiatal szép özvegy, kinek fián kívül egy leánya is volt, támaszra szorult, s *Szánthó Pál* békésmegyei fűzesgyarmati jegyzőhöz ment nőül. A fiúcska ott töltte első gyermekéveit mostoha atyjánál, ki művelt és tudománykedvelő ember volt, hanem a költészet iránt lázas idegenkedéssel viseltetett.

Az élénk szellemű fiu a szarvasi tót iskolában kezdte tanulását s már itt mutatkozott költői hajlama, melyet később, mikor a mezőberényi gimnáziumba került, derék tanára, *Molitorisz Adolf*, buzgón ápolott benne. Ő írja *Sárosvról*, hogy soha nála tehetségesebb tanítványa nem volt. Már syntaxista korában versben, prózában, latinul, magyarul egyaránt szépen dolgozott s dolgozataival figyelmet gerjesztett. Dacára, hogy erős vetélytársai voltak, mindig első eminek maradt. Már itt lefordította *Berzsenyi* fellegő ódáját s *Csokonainak* a halhatatlanságról írt szép költeményét latinra. Nem kevésbé volt ügyes a magyarra tett fordításaiban. Egy közviszágán oly hatással szavaltta el magyar bucsu-beszédét, hogy a hallgatóság szeméi könyekkel teltek meg s vidékszerte ismeretes lett a gyermek *Sárosv* neve.

Mostoha atyja, ki a tudományt kedvelte, de a költészetet nem, kedvetlenül hallá, hogy a serdülő fiu már az iskolában verselgetni kezdett; így otthon csak rejtőzve lehetett szépirodalmi dolgokat olvasgatnia s irogatnia. Egy tyuk-ólforma felreos színbe vonult, ott áldozott hajlamának s már az időből megjelent néhány költeménye *Rózsásy*, *Ludwig* és *Sárosv Gyula* álnév alatt, mely utóbbi neve aztán irodalmi neve lett.

1832-ben került *Eperjesre*, mint másodévi költészettan tanuló, hol kiváló tehetségeinél fogva csakhamar bizonyos felsőséget vívott ki társai fölött s lelke volt a collegiumi magyar nyelvűvelő társaságnak, melynek az egész város, sőt az egész megye megmagyarosítása körül oly nevezetes szerep jutott. E társaságot 1827-ben *Fáy András*, *Henszlmann Imre*, *Pulszky Ferencz*, *Szentiványi Miklós* és *Vandrák András* alapították, hogy alkalmuk legyen magokat a magyar nyelvben művelniök, a magyar irodalommal megismerkedniök, mely czélból könyvtárt is alapítottak.

Az 1833/4-ik évben *Sárosv Gyula* mellett *Vahot Imre*, *Kovács Sámuel*, *Sztehlo András*, *Kramarcsik Károly* voltak a társaság főbb tagjai, kik elnökül az akkor *Eperjesen* nevelősködő *Székács Józsefet*, pártfogóul a már akkor tanárrá lett *Vandrák András*t választották.

Maga a társaság szervezete is szabadelvből és szélesebb alapokra fektetett, tagjai prózai és költői dolgozatokat írtak, olvastak föl és bíráltak minden szerda és szombat délutánján s «Kis

SÁROSY GYULA SZÜLETÉSI HÁZA BOROS-SEBESEN. — *Paradeyser* Lajos fényképe után.

köpu» név alatt érdemkönyvet is szerkesztettek, melybe a kiválóbb munkákat igtatták. Sárosvnak e könyvben több költeménye, beszélye, műfordítása van. S midőn a társaság az 1835/6-ki tanévben *Berzsenyi* halálának emlékét ünnepelte meg, a beérkezett kilencz óda közül Sárosvnak ítélték oda az elsőszéket, a ki azt az ünnepélyen elszavalta s a költő felett emlékbeszédet mondott.

Sokat írt ez időben s költeményei javát már 1834-ben ki akarta adni az akkor divatos zsebkönyvek alakjában, de eszandéka csak 1846-ban valósult, midőn *Kovács Sámuel* neve alatt megjelent a «*Jácint*» első évfolyama, melybe *Sárosv* írta a legtöbb verset három különböző név és jegy alatt.

Hódítani s a német színészek ellensúlyozására magyar műkedvelői társulatot alkotott, mely többnyire *Kisfaludy Károly* darabjait játszotta. *Sárosv* maga is írt szindarabot «*Eperjes meg szállása*» czim alatt.

Ugyanakkor tanuló-társával, *Haan Lajossal*, a végre szövetkezett, hogy a magyar irodalmat a tótban, a tótot viszont a magyarban fogják ismertetni. *Sárosv* le is fordította *Kollár* híres hős-költeményének a «*Slavi Dcerá*»-nak bevezető énekét. Utóbb azonban visszaléptek e vállalkozástól, különösen anyagi gondjaik miatt.

Mert *Sárosv*, mint szegény árva fiu, igen szűk viszonyok közt élt, pinczeszobában lakott, nagyon szegényes öltözetben járt. De szegénysége dacára mindig vidám, elms ifju maradt, s ezért mindenütt szívesen látták az előkelőbb házaknál is, hol örömet hallgatták költeményeit.

S a mellett, hogy tanulmányaira is nagy gondot fordított, kivált utóbb, keresni is tudott annyit, a mennyire fontartására okvetlenül szüksége volt. Erre a módot a magyar nyelv oktatása nyújtotta neki.

1832-től 1837-ig, sőt utóbb mint megyei tiszt. aljegyző is, a magyar nyelvtant és irodalmat a nyelvtudományi osztálytól kezdve, föl a jogi tanulmányig, hetenkint hat órán át nyilvánosan tanította s ezen kívül hölgyeket s más külön órákban ügyvédek is oktatott a magyar nyelvre, s tanítványai számára «*Nyelvészké*» czim alatt egy kis magyar nyelvtant is írt, melyet az akkor nagy tekintélyben álló «*Figyelmező*» is dícsérőleg emelt ki, noha mások viszont erősen megtámadták.

Szóval minden téren érvényesíteni igyekezett a magyar társaság czéljait, s a kortársak csakugyan mind megegyeznek abban, hogy *Eperjes* magyarosodása a Sárosv föllépésétől keltezhető. Az addig tisztán német-tót *Eperjes*, — írja a többi közt *Haan Lajos*, — megtanította őt a német, ő meg hála fejében *Eperjest* a magyar nyelvre, s hogy ma oly lelkes magyar város, első sorban a Sárosv érdeme.

De Sárosv nemcsak a magyar, hanem a főiskolai német és tót társaságnak is tagja volt s e nyelveken is irogatott verseket. A mellett buzgón tanulta az olasz nyelvet is. Leglelkesebben azonban természetesen a magyarral foglalkozott, s ebbeli sikereit Sárosvmegye is annyira méltányolta, hogy előbb tiszteletbeli, majd valóságos aljegyzőjévé, s utóbb főjegyzőjévé választotta.

1830-ban fejező be tanulmányait s mint *Kapy István* alispán jurátusa *Kapy-váron* tölti a következő évet, buzgón áldozván a muzsáknak s megírva a többi közt egy öt felvonásos drámát «*A királyné titka*» czim alatt, melynek szép költői nyelvről dícsérőleg beszélnek, a kik olvashatták.

A politikai pályán, a megyei közéletben még egy tere nyílt Sárosvnak tehetségét kifejeznie: a szónoklat. Kitűnő szónoknak indult ez időben s azzá is válik, ha e téren marad. A megyeházán elmondott szabadelvű beszédei, úgy szintén a másokéit többnyire kivonatosan közölte a lapokban is.

Midőn az ügyvédi szigorlaton átesve aljegyzővé választott, oltárhoz vezetése szive választottját, *Hilvéty Arnoldinát*, kiért hat évig epedett s ki-

vel a legboldogabb frigyben élt, de csak pár évig, mert imádott nejét kiragadá karjaiból a halál.

Hivatalát buzgón, kitűnően végzé. Ő fogalmazta a megyének azt a föliratát, melylyel *Reviczky* halála után az új kancellárt üdvözölte, kinek épen e fölirat annyira feltűnt, hogy íróját *Bécsbe* hívatta s az akkor mindenható *Metternichnek* is bemutatva. S részben ennek is köszönhető, 1840 végén a kormány *Aradra* az ottani váltóörvénysekhez jegyzővé, s néhány hét múlva előadó bíróvá nevezte ki.

Itt érte a már említett csapás neje halálával, mely ellen a munkában, költészetben, a klasszikusok buvárlatában s abban keresett vigasztalást, hogy ép oly buzgón karolta föl *Arad* emberbaráti intézeteinek ügyét, mint a magyarosodását *Eperjesen*. Alig volt itt ilyes intézet, mely ne neki köszönhetné volna létrejöttét vagy virágzását. *Sárosv* járt, kelt, írt, beszélt és fölvasásokat rendezett s mint egykor *Amphion* lantja erejével építé föl *Thebae* falait, úgy építgeté ő a filantropikus intézeteket. Pl. «*Humorisztikus syllogismus az öt érzékről*» czimű fölolvásása annyira kedvelt volt, hogy néhány hó alatt 18 ezer pengő forintot hajtott be az aradi református templomra.

Sárosv csakhamar központja lón az aradi társadalomnak, megtalálván az irt is lelke sebére. Megnősült újra, nőül evén *Vass Paulinát*, jómódu zempleni birtokos leányát, kivel fölolvásó-utjában ismerkedett meg.

Ezek a jótékony czélú utak nevezetesekek voltak Sárosv életében. 1841-ben *Zemplében* *Kossuth*tal, a *Lónyayakkal*, a *Kazinczyakkal*, *Kandókkal*, *Tompával*, *Szemere Miklóssal*, *Kuthy Lajossal*, stb. ismerkedett meg. Második utjában, mely 1845-re esett, *Eperjest* is meglátogató, hol kitörő lelkesedéssel, fáklýás zenével üdvözöltek. 1846-ban újra körutra kelt, mint az egykori hegedősök, fölolvásásai jövedelméből jelentékeny összegeket juttatván a jótékonyági intézeteknek.

Tollát sem pihenteté; ez időből való «*Idege-*

Az élet álom... Az valódi bölcs,
Ki ebben él: de mindig álmodik!
Sárosv Gyula m.

és mely helyeket ismer még a kitűzött czéla alkalmasnak, véleményét vele mielőbb közölni sziveskedjék.

Német gazdák utazása Magyarországon. A bécsi gazdasági kiállítás alkalmából számos tagból álló társaság, nagyrésztben osztrák gazdák, utaznak Magyarországra. Junius 18-án Mosonyba mennek, Albrecht főherceg uradalmainak megtekintésére; onnan Budapestre jönnek, hova 19-én érkeznek; a főváros intézményeinek megtekintése után a társaság este Szolnokra utazik, hol meghálálnak, 20-án érkezés Szentese, az alföldi kisebb gazdaságok megtekintésére; innen kirándulnak Derekegyhádra, Károlyi László uradalmaiba; 21-én pedig Szegedre. Még aznap este visszatérnek Budapestre, honnan 22-én Sárszentkeresztra utaznak, Zichy Nándor gróf méneseinek megtekintésére. 23-át a vendégek Budapestben töltik, este Nagy Tapolcsányba utaznak, Stummer báró uradalmaiba. Mindössze 40 külföldi gazda vehet részt a kirándulásban.

A virágillatok Franciaország nagy részében zsirál szedik ki, oly módon, hogy az üveglapokra tett virágkelyhek háromnegyed cm. vastag zsiréonattal látják el s aztán légmentesen fekeretbe teszik, a hőt a zsír az illatot rövid idő múlva magába szívja. Később a zsiréteget apró darabokban alkoholba teszik s ez veszi át az illatot, s így alakban kerül a virágkereskedésbe.

Előfizetési főlhívás.

Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetése június végével lejár, főlkérjük az előfizetés mielőbbi megújítására, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

Table with subscription rates for different regions and durations, including 'A Vasárnapi Ujság' and 'A Világkrónikával együtt'.

A 'Világkrónika', mint hetilapjaink kiegészítője, a hazai és külföldi általánosabb érdekű eseményeket részletesen ismertető és magyarázó cikkekben és képeken kívül nagyobb elbeszéléseket és regényeket is közöl képekkel illusztrálva, ugy szintén uti rajzokat, nép- és tájismertetőket, szemléltető jelentéseket a hazai és külföldi közérdekű dolgokról, találmányokról, fölfedezésekről, ugy szintén mulattató közleményeket, közhasznú tudnivalókat, képtalányokat, tréfas feladványokat, stb.

A Világkrónikát hetilapjaink előfizetői félévre 1 frt, negyedévre 50 kr. pótdíjért rendelhetik meg.

Az előfizetések a 'Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok' kiadóhivatalába, Budapest, egyetem-utca 4., küldendők.

Lapunk kiadó-hivatala a 'Pesti Hirlap' című, pártszínezet nélküli politikai napilap kiadó-hivatalával oly egyezsereg lépett, hogy azok, akik a két lapot együtt rendelik meg, kedvezményesen áron fizethetnek elő, és pedig:

Table showing subscription rates for 'A Vasárnapi Ujság' and 'A Pesti Hirlap' in various durations.

A Franklin-Társulat kiadó-hivatala Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz. Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.

Cs. és kir. szab. adriai biztosító társulat. Az 1889. évre vonatkozó igazgatóság jelentésében, mely a május 28-án tartott közgyűlés elé terjesztett következő jelentékenyebb adatok foglaltak: I. Életbiztosítás. Az említett évben elfogadott biztosítások 10,245,595 frt tőke és 23,755 frt. járadékosságra ragnak, a növekedés 3,895,533 frt tőke és 10,317 frt járadékosságot tesz. A biztosítási állomány 1889. december hó végével 54 1/2 millió frt biztosított tőke és 104,067 frt járadékosságot tesz. Halál- és életet biztosítások után 1889. évben 1 1/2 millió forintot felül fizetett ki. A díjtartalék 936,051 forinttal emelkedett és tesz kerek 10 és három negyed millió forintot. — A nyereség az életbiztosítási osztálybaft tesz 150,237 frt 78 krt.

II. Elemi (tűz-, szállítmányi- és jég-) biztosítások. A jégbiztosítási üzem a lefolyt évben ismét veszteséggel járt, — ennek dacára a 200,000 frtot tevő jégbiztosítási kimentőretek, nem vétettek igénybe, hanem érentlenül újszámúra átvezetett. — Az elemi biztosítási ágakban elért díjbevételek 8,336,922 frta rugtak, melyből 3,379,462 frt viszontbiztosításokra fordított. — A kárhitéssek 6,285,211 frtot vettek igénybe, mely összegből 2,554,107 forint a viszontbiztosítókat illeti; ezenkívül 261,605 forint foggőben levő károk fedezésére tartalékba helyezte. — A díjtartalék 73,474 frttal emelkedett és tesz 1,559,224 forintot. — A későbbi években esedékes díjak tározója tesz kerekében 19 1/2 millió forintot. — Számbavétele nélkül az értékpapírok áremelkedése folytán való magasabb értékének, melynek 60,388 forint 53 krt tevő összege az áringadozást tartalmazó csatlakoztatott s a jégbiztosítási üzemhöz eredő veszteségeknek különféle feleslegekből való fedezése után a mérleg 274,196 frt 56 kr. nyereséggel záródik, melyből különféle alapszabályszerinti részletek után részvényenként 52 frt osztalék kifizetése határozottat el. — A tartalék 1889. évben összesen 1,091,316 frttal emelkedtek; tesznek pedig 13,197,356 forint; s pedig az életbiztosítások tiszta díjtartaléka 9,780,914 frt, a tűzbiztosítás tiszta díjtartaléka 1,537,256 frt. A szállítmányi biztosítás tiszta díjtartaléka 21,968 forint. Jégbiztosítási külön tartalék 200,000 forint. Értékpapír-áringadozókat tartaléka 300,685 forint. Az életbiztosítás külön nyereség tartaléka 250,000 frt. Általános nyereség tartalék 1,106,533 forint. — Végül a jelentésben említett tétetik a Bécsben székelő 'Nemzetközi baleset ellen biztosító részvénytársaság' keletkezéséről, mely tudvaleg az Adria biztosító-társulat kezdeményezése folytán lépett életbe, s minthogy az Adria biztosító-társulat kitűnőnek ismert ügynöki hálózata a baleset ellen biztosító társaságnak rendelkezésére bocsátott, joggal feltehető, hogy az utóbb említett új társaság is a legszebb jövőnek néz elébe.

HALÁLOZÁSOK.

DAPSY LÁSZLÓNAK, a 'Magyar Föld' szerkesztőjének és a budapesti reform. gimnázium tanárának temetése megható gyászünnepélylyel ment vége május utolsó napján. A végtessegg megadására a kereseti temető halottas házában megjelent az elhunyt mélyen lesújtott özvegyén és gyermekén, s a rokonokon kívül a természettudományi társulat választmányának több tagja, kik a társulat nyévbén koszorút is helyeztek a koporsóra; több orsz. képviselő, egyetemi tanár, író, stb. a ref. theologia tanári kara és ifjúsága, a ref. főgimnáziumnak mintegy 300 növendéke, az egész tanári karral élen, s számos más jelese közéletiembek. A koporsó felett Szász Károly ref. püspök tartott emelkedett szellemű beszédet, a sírnál pedig Laky Dániel tanár bucsuzott el tanártársai és az ifjúság nevében a szeretett kántártól és tanártól.

Elhunyt a közlebbi napok alatt: Szabó SAMU, a kir. kuria nyug. tanácselnöke, Zala-Egerezszen. — SZULIK JÓZSEF, ó-becsei prépost-plébános, ki az egyházi költészetben is nevet szerzett magának, s katolikus lapok és anthológiák sok költeményét közölték. — GYURKÓ PÁL IMRE, a szécsényi Sz. Ferencz rendház főnöke, munkás életének 82-ik évében. — LEHMANN ÁGOSTON, bussai plébános, a fővárosi római kath. legényegylet volt elnöke, Bussán. — Báró AMBRÓZY LAJOS, belső titkos tanácsos, egykor kamarális adminisztrátor, majd Temesmegye helytartó főispánja, 85 éves korában, Remetén. — VESEZY TIVADAR, a magyar államvasutak nyug. tisztviselője, ki a műcsarnok kiállításain tájképeivel keltett figyelmet, 40 éves, Kecskeméten. — SÁLLAT ISTVÁN, a nagy-enedi feyház igazgatója, 58 éves. — Dr. EBRENTAL EDE nyitraimegyei nyug. járási orvos, Budapestben, 70 éves; ugyanitt BARANYI LAJOS, posta-és távirótiszt, 40 éves. — KOKESCH TAMÁS, segédtelekkönyvezető, 41 éves, Oravicán. — REICH LAJOS, törvényszéki irodai igazgató, Kolozsvárt. — FRITZ EDE, takarékpénztári pénztárnok, 45 éves, Sopronban. — KOMÁROMY SÁNDOR, Komáromy Alajosnak, a nemzeti színház nyug. érdemes tagjának fivére 46 éves Békés-Csabán. — Id. RÁCZ JÓZSEF, miskolci érdemes polgár. — MATTYÁSOSZKY FARKAS, honvédelmi, életének 47. évében, Torna-Szt. Miklósán. — SOULOVY ANTAL, mérnök, 62 éves, N. Szebenben. — BOBOR ELEK, megbízottsági tag, Nagy-Szentmiklós népszerű bíráló, 47 éves.

KEMPELEN RADÓNE, szül. Brudermann Ágosta, nyug. pénzügyi tanácsos neje, 71 éves, Egerben, hol nagy család, többi közt 29 unoka gyászolja. — SZIELAVÁRY ADOLFNE, szül. Erdélyi Laura, 51 éves, Karlsbadban, honnan holtestét Nagybanyára szállították. — SERB SZENŐT, szül. Jorgoviec Julianna, 85 éves, Aradon s nagy kiterjedésű család gyászolja. — SOHK FERENCZNE, szül. Nádoszy Zsuzsánna, nyug. uradalmi főigéző neje, 69 éves, Nagy-Károlyban. — SMIALOVSKY GIZELLA, Smialovszky Valér orsz. képviselő 6 éves leányka, Budapestben. — ÖZV. BERGER JAKABNE, szül. Milhoffer Janka, 51 éves, Székesfehérvárott. — DANISZ KAROLINA, kisedővő vezető, Zeombolyán.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Hullámsír. A század első felében divatos konvencionális románcok egyenes útjára. Van azonban benne egy kis hangulat s a formázás is dicseréte érdemel.

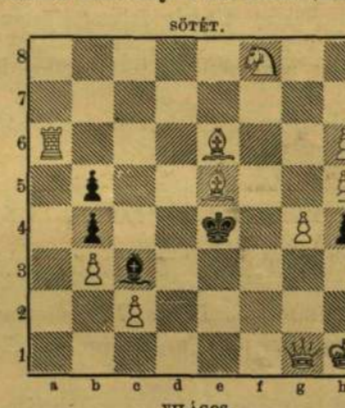
Megtörte a fájdalom. Űtemes versnek nevezi, de a vers nevet egyáltalán nem érdemli meg. Mérték, rítmus, rim, szóval minden hiányzik belőle, s mi a verset verssé teszi.

Emlékezők. I. II. Az első jobb, a könnyed dalhang jól el van benne találva, s a gondolat is, bár nem új, elég csinos, s ügyesen kikerekedik. Hiba azonban, hogy a második strófában a 'boldogság' hímes pillangót' ize, a következőben pedig így folytatja: 'Te vagy leányka a pillangó'. A leányka legfőbb a boldogság oka lehet, de őt a boldogsággal azonosítani nem lehet. — A második kis vers egészen gyöngye.

Az én ódes anyámnak. Az egyszerű természetű érzés kedvesé teszi, csak az a kár, hogy erősen érzik rajta a Petőfi-reminiscenzia.

SAKKJÁTÉK.

1605. számú feladvány. Fuss 0.-tól. (Hannoverben.)

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

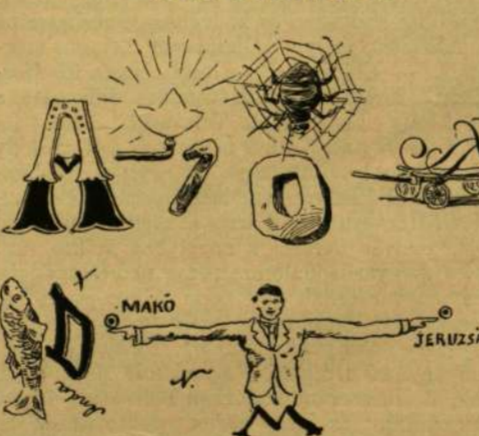
Az 1599. számú feladvány megfejtése.

Heathcote G.-tól.

Table with chess puzzle solutions, including moves like 'Világos Sötét' and 'Sötét Világos'.

Helyesen fejtették meg: Budapestben: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Tarnócz: Németh Péter. — Kecskeméten: Balogh Dienes. — Nagyváradon: M. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A 'Vasárnapi Ujság' 21-ik számában közölt képtalányok megfejtése: I. Nemes módor nagy szív virága, s tiszta lelek. II. Tavasi lóversenyek.

HETI-NAPTÁR, június hó.

Calendar table for the month of June, listing days and events.

Holdváltásai. Utolsó negyed 9-én 11 óra 6 pk. este.

Felelős szerkesztő: NAGY MIKLÓS. (I. egyetem-tér 6. szám.)

Robseide Bastkleider fl. 10.50 per Robe und bessere Qualitäten versendet porto- und zollfrei das Fabrik-Dépôt G. Henneberg (K. u. K. Hoflieferant), Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

A 'Franklin-Társulat' kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárnál kapható:

SZÁSZ KÁROLY ÚTI TÁRCZA A VISSZA-TÉRT.

Ára füzve 1 frt. — Diszkrétésben 1 frt 60 kr.

Tartalom. Úti tárcza. A határon. — Mikor ajkadt. — Kis patakok. — Hogy az ember. — Szép kék Dunám. — Heidebergben. — A Rajnán. — Napoleon sírja. — A Notre-Dameban. — A milói Venus a Louvrebán. — A Luxemburg-palota kertjében. — A versaillesi kert porondján. — Temetőben I. — Pücsi Párisból. — A geni tón. — Bicisi a geni tótól. — Szép Jungfrau. — Hó-teret alatt is. — A templomoska. — Svájci út. — A Lago Maggiore-n. — Temetőben II. — Veronában. — Velencében. — Barcarolle. — A Lidoparton. — Miramare. — Ithon. — A vissza-tért.

1890. jun. 162. sz. 1890. jun. BUDAPESTI SZEMLE GYULAI PÁL.

TARTALOM: Gróf Széchenyi István külföldi utazásairól. — Zichy Antaltól. Az ethikai determinismus elmélete. (IV.) Pauer Imrétől. A Kalevala. (II.) — Vikár Bélától. A népszerű tan egy újabb irányáról. — Mandello Gyulától. A régi Magyarország utolsó éveiben. Regény. (III.) — Pálffy Alberttől. Haladás és szegénység. — Békéssy Károlytól. Értesítő. Lánzy Gy.: Történelmi kor- és jellemrajzok. — Pauler Gyulától. — Simonyi J.: A sarkvidéki fölfedezések története. — x-y. — Marczali H.: A legújabb kor története. — K. — Kukrejt. — Ballagi Móról. Megjelen évenként 12-szer 10 ivnyi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapestben.

A 'Franklin-Társulat' kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárnál kapható:

Utazások Könyvtára Serpa Pinto utazása Afrikán keresztül, az Atlanti Óceántól az Indiai Óceánig.

Atdolgozta Dr. BROZIK KÁROLY.

Bevezetéstül a Dél-Afrikában tett utazások vázlatával Thuring Gusztávtól. 10 képpel. Ára vászonkötésben 2 forint.

Tartalom: A Dél-Afrikában tett utazások vázlata. — Teherhorók keresése. — Dombtól Kalkundáig. — Husz napi nehéz aggodalom. — Belmonte. — A Ganuellák. — Az Ambeullák közt. — A Baroecei országban. — Lucsuma és a Mozi-Oa-Tunya. — Mangusto. — A Vaion tül köztársaság. — Utam vége.

TERMÉSZETES BILINI SAVANYUVIZ. Legkiválóbb képviselője az alkalkikus savanyúvizeknek! (33,639 szénar. naton 10,000 részben) mint gyógyforrás évenként növeli elismert jó hírnevét, s azonkívül a legkiválóbb diéta-Édeskuty L. kában a nyári hónapokban polárszáma is kapható.

Pastilles digestives de Bilin (Bilini emésztési cukorkák) biztos szer mindennemű emésztési zavark ellen, mindig friss minőségben van készletben a főraktárban. 4184

MATTONI ERZSÉBET SÓSFÜRDŐJE gyógyhely Budapestben (Budán) Megnyitattott április 27-én. Kiváló gyógyhatással bír: női bajokban és altesti bántalmakban. Rendelő orvos dr. Bruck J. (vigadó-tér 1.)

DE FORTY WUNDPFLASTER. A hirnevés Dr. Forti-féle sebtapasz mely rendkívül gyógyereje, eloszlató, érlelő s fájdalom csillapító hatása által leggyógyorabb legítelőssé és egyszerűbbá teszi a gyógyes gyógyulást eszközök közömbös bajokban. Egy csomag ára 50 kr. nagyobb csomag 1 frt. használtul utastal együtt postán küldve 50 kral (50).

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerés úrnál király-utca 12. sz. Bécsben: Pleban Xav. Ferencz a régi cs. k. tábori gyógyszerárban, Irtvántér 1. sz., Dr. Girtler gyógyszerárban, Freung 1. sz., Schürer Konrad gyógyszerárban, Marzillferstrasse 72. sz., Fritz G. és B., Braunstrasse 5. sz., Raab Bruno I. Bäckerstrasse 1. Drogistákнал. Prágában: Fürst Josef gyógyszerárban, Poric 1071. Grácban: Nedwéd A. gyógyszer. a Múrtérben. Budapestben: Schernhoffer K. gyógyár. Károlyi-tér sarkán. Ios N. gyógyszerárban, V. ker. Nádor-utca 3. sz. Buda E. városi gyógyszerárban, váróház-tér 9. Pillich F. gyógyszer. Dorottya-utca 9. sz. Urbán J. király-utca 93. sz. Krieger Gyógyár Kálin-tér. Barna Zeigmond márkóll utca 2; továbbá Thalmyer és Seitz, nádor-utca 10. Kochmeister Fr. utódnál, nagy koroná-utca 32. Veruda Nándor, háttérutca 7. sz. Drogisták nál. Feltessey J. udvari gyógyszerész a várbán. Visszék E. gyógyszerésznél a Kristinavároban, Janostér. Frumm J. gyógyszerésznél Vizváros, fő-utca. Moldoványi J. gyógyszerésznél, Vizváros, fő-utca. Eiszdorfer G. gyógyszer. Táplában (Kácsváros) Palota-utca és Dévay-Széllődy J. gyógyár és Krieger Kristina-város, Karcsony-utca sarkán. Acson: Kratochvíll József. Aradon: Rozányi M. és Schaffer A. gyógyár. Szalont-Füredén: Orbán J. Balassa-Gyarmaton: Cservenyák Gy. és Hercegy K. B.-Csabán: Varságh B. Berettyó-Ujfalu: Tamassy Géza. Debreczenben: dr. Rothschnck V. E. T. Asanay K. Güll N., Örvényi O., Mihályvit István és Muraközy K. Duna-Földvár: Nádhera P. Egerben: Köllner Lorincz gyógyár. Eperjesen: Krivos Gy. Korn V. és Mátyóczy J. Gyógyáraknál: Conleiger J. Eszéken: Dienes J. G. és David Gy. Gyógyáraknál: Gyógyáraknál: Heresz N. és Baruch I. Győött: Lip-pöczy M. s Stirling K. H.-Hadháson: Farkas O. Hunton: Keresztes J. és Schmidt K. Jászberényben: Merki J. Kalocsán: Horváth K. Kaposvárott: Cholner V. és Babochay K. Karcagyon: Báthory B. Kassa: Megy. és Wandraheek K. Kónai: F. Komáromon: Genersich C. A. Kéz-Várdán: Khudy J. Komáromban: Schmidthauer A. Kőrner M. és Kovács Arisztid. Léván: Medvecsky S. Mosonon: Kőrner D. és Pokorny L. Moson-Kövesden: Fridly B. Mészóvárdán: Rátz Gy. Mészó-Kövesden: Kálmán F. Miskolcon: Kármány B. N.-Váradon: Hunella M. Molnár J. és Herincz S. Págyar-agyházán: Kórosy J. Sopka Alf. gyógyár. és Kovács S. Nagy-Kál-lon: Hvezda K. Pakson: Malatincky S. Fésécs: Sipőcz J. Pö-szonyban: Erdy István. Putnokon: Fekete N. Rimasombaton: Hamallár K. Róznayon: Pösch J. gyógyár. Örkösi: és Hirsch J. N. S.-A. Ujhelyen: Zimány J. Sopronban: Gráner J. Simegen: Stamborsky L. Szatmáron: Bosni J., Dr. Lengyel M. és Literáty E. Szarvason: Barti E. Szegeden: Barcsay K. és Keresztes S. Sz.-Fehérvárott: Diebella Gy., Braun L. és Rieger B. Székely-házán: Szabó J. Szentesen: Várady G. és Padányi L. Szolnokon: Szabó J. Szombathelyen: Rudolf A. Tarján: Monó I. Temesvárott: Tárcazy I. és Jahnér K. M. Tésosn: Agoston Gy. T.-Ujlakon: Rokyó G. Tokajban: Csipányi B. Tolnában: Gombócs L. Tornallján: Ursinyi Zs. Ungvárott: Bene L. és Barabás F. Szászvá-roson: Grafius J. Vajda-Kunyádon: Dr. Juchó F.

Meglepő hatású a CZERNY-féle KELETI RÓZSATEJ, mely oly szép, gyengéd, ragyogó fehér, ÜDE IFJU ARCZSINT kölcsönös, minő sommi más szerrel nem érhető el, kitűnő májolt, arcvörösség, napféltetés és más bőrtisztítások ellen; eltaivoltja a sarga v. barna arczsint. Ára 1 frt, balzsamzappannal hozzá 30 kr. Mindenmü állatseresztők készítmények, szappanok, puderek, krémek, arckozmetikumok, glicerin-készítmények, pomádék, fenyőtobos szesz, szájjavítók, fogporok, fogkefék, aranyozók, hajfestők, hajszerek, füstölők, sző-kendő parfümök, kölni viz, stb. s. b. gyára és raktára. CZERNY-féle TANNINGENE hajfestő-szer mely a haj, szájal, valamint a szem-matlan rígtől ható, öidnek a leggyógy-szerűbb módon és már egyszeri használat mellett teljesen megbizhatóan és kifogástalanul ugyanazon fénylő szőke, barna vagy fekete természetesen színt adja vissza, mely-lyel z öszülés előtt bírt és mely aztán, sem sz-pannal, sem gőzfűtőben többé le nem megy. Ára 2 forint 50 kr. Törvényesen védett, lezleklis-merelességgel megvizsgált és valódi minőségben kapható: Czerny Antal J.-nél Bécs, I. Wallfischgasse 5, a cs. kir. udvari opera közelében, az orosz kaplána házában. Széküldés azonnal utánvétel mellett, megrendelések 5 frttól kezdve szállítási és csomagolási költség nélkül. Leírások az összes készítményekről kívánatra ingyen és bérmentve. Raktárak a nagyobb gyógyosztárakban, illatszer és fod-rasz üzletekben; minágy határozottan Czerny készítmé-nyet kell kérni s néansenmü visszautasítani. Kitüntetve 10 kiállításon; 39 évi siker, ezer s ezer elismert írat. „Czerny Wien Wallfischgasse” jól megjegyzendő. Raktárak a követkő-ző gyógyosztárakban: Budapest: Török József Király-utca 12. sz. Arad: Ring, Elias; Debreczen: Rothschnck; Kassa: Wandraheek, Megy: Komárom: Kirchner; Ungvár: Hoffmann; Lugos: Vertes; Miskolcz: Dr. Herz; Sze-ged: Barsay; Temesvár: Lahner; stb.

A 'Franklin-Társulat' kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárnál kapható:

KIS DEKAMERON Válogatott beszélvény a serdülő ifjuság számára kiszemelve és itt-ott módosítva. Írta JÓKAI MÓR. A költő aczélmetszertü arczképevel. Harmadik kiadás. Ára vászonkötésben 2 frt.

BUDAPEST TÖRTÉNETE A MAGYAR NÉP ÉS IFJUSÁG SZÁMÁRA A budapesti (budai) tanítóegylet megbízásából írta Dr. GÖÖZ JOZSEF. Második kiadás. Ára füzve 50 kr.

VEGHLESI VERA-FORRÁS. Hazánk legtisztább, leg-olcsóbb és legjobb ség-savdus, égvényes savanyuvize. VEGHLES-SZALATNÁ-n (Zólyom-m.) Mindig friss töltésben kapható a budapesti főraktárban: Erzsébet-körút 56-ik szám alatt. Telephon-összeköttetés. Számos raktár a vidéken.

